

Archeologische evaluatie
Asse – Hopmarkt
(provincie Vlaams-Brabant)

Walter Sevenants

Archeologische evaluatie Asse – Hopmarkt (provincie Vlaams-Brabant)

Walter Sevenants

Rapport 2010-5

Colofon

	Opgraving	Prospectie ☒
Vergunningsnummer:		2010/136 10-23398
Datum aanvraag:		9 april 2010
Naam aanvrager:		Walter Sevenants
Naam site:		Asse, Hopmarkt

Project

Archeologische evaluatie Asse - Hopmarkt

Opdrachtgever

Asse Hopmarkt NV
Kunstlaan 46
1000 Brussel

Opdrachtnemer

Triharch onderzoek & advies bvba +32 (0)498 56 39 08
Heuve 25 info@triharch.be
B-3071 Erps-Kwerps, België
BE 0817 490 759

Stuurgroep

Guido De Coster, Haviland Intercommunale
Hadewijch Degryse, Provincie Vlaams-Brabant
Bieke Druyts, ING Real Estate
Marlies Fret, Agentschap Ruimte & Erfgoed – Onroerend Erfgoed
Marc Mattens, Ruimtelijk ordening & mobiliteit Asse
Els Patrouille, Agentschap Ruimte & Erfgoed – Onroerend Erfgoed
Walter Sevenants, Triharch

Projectuitvoering

Britt Claes, Triharch
Annika Devroe, Triharch
Walter Sevenants, Triharch

© 2010 Triharch onderzoek & advies bvba

Triharch aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijk toestemming van de opdrachtgever.

Inhoudsopgave

INLEIDING	7
1 PROJECTBESCHRIJVING.....	7
2 SITUERING VAN HET ONDERZOEKSGBIED.....	8
3 BODEMKUNDIGE SITUERING VAN HET ONDERZOEKSGBIED.....	9
4 GEPLANDE RUIMTELIJKE ONTWIKKELING	10
5 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING.....	11
6 METHODE VAN HET ONDERZOEK.....	12
7 RESULTATEN VAN HET ONDERZOEK.....	13
7.1 ARCHEOLOGISCHE SPOREN, STRUCTUREN EN VONDSTEN.....	13
7.1.1 WERKPUT 1.....	13
7.1.2 WERKPUT 2.....	14
7.1.3 WERKPUT 3.....	15
7.1.4 ARCHEOLOGISCHE VONDSTEN	16
7.2 EVALUATIE VAN DE BODEMKUNDIGE EN ARCHEOLOGISCHE WAARNEMINGEN.....	17
7.3 IMPACTANALYSE VAN DE GEPLANDE BODEMINGREPEN	18
7.4 WAARDERING EN AANBEVELINGEN.....	18
8 BIBLIOGRAFIE.....	20
9 LIJST VAN AFKORTINGEN.....	20
10 VERKLARENDE WOORDENLIJST	20
BIJLAGE 1: ARCHEOLOGISCHE PERIODEN	22
BIJLAGE 2: SPORENLIJST.....	23
BIJLAGE 3: MURENLIJST.....	24
BIJLAGE 4: VONDSTENLIJST.....	24

Inleiding

Binnen de stedenbouwkundige vergunning voor de aanleg van een nieuwbouw met ondergrondse parking op de Hopmarkt te Asse werd een archeologische prospectie met ingreep in de bodem opgelegd door het Agentschap Ruimte & Erfgoed aan de bouwheer.

De opdracht werd door de bouwheer, Asse Hopmarkt nv, toegekend aan Triharch onderzoek & advies bvba op 24 maart 2010.

De startvergadering vond plaats op 16 februari 2010. De prospectievergunning werd afgeleverd op 14 april 2010. De archeologische prospectie werd uitgevoerd van 19 tot en met 21 mei 2010. De eindvergadering volgde op 1 juli 2010.

1 Projectbeschrijving

Doel van dit archeologisch vooronderzoek was een archeologische evaluatie van het betrokken terrein. Hierbij werd geprobeerd om een antwoord te vinden op volgende vragen:

- zijn er sporen aanwezig?
- zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- hoe is de bewaringstoestand van de sporen (goed, gebioturbeerd, ...)?
- maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?
- Is er een verband met de eerder aangetroffen vondsten en sites in de omgeving?

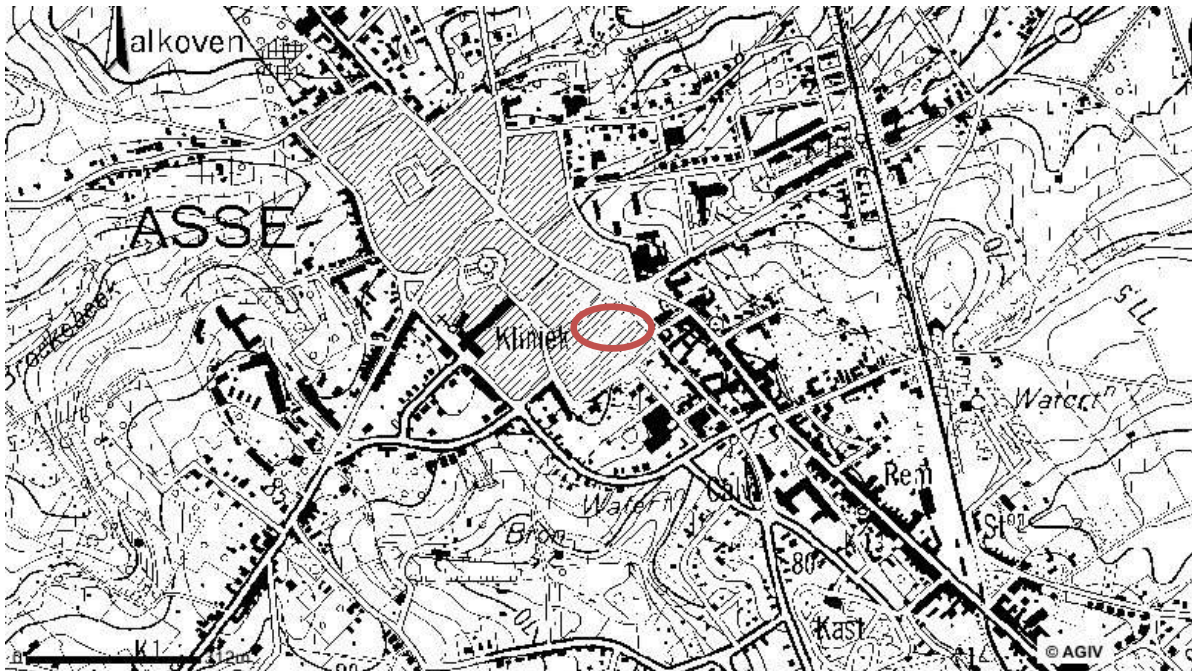
De opgeleverde eindproducten omvatten (in overeenstemming met de bijzondere voorschriften):

- het eindrapport, zowel digitaal (pdf) als op papier, met onder meer
  - een topografische situering van het gebied en de site;
  - een bodemkundige omschrijving van het gebied;
  - een beschrijving van de toegepaste methode;
  - de resultaten van het vooronderzoek met een beschrijving van de aangetroffen sporen en structuren, hun bewaringstoestand;
  - een interpretatie van het geheel met datering van vondstmateriaal;
  - aanbevelingen voor verder archeologisch onderzoek (indien van toepassing);
  - bibliografie;
  - foto's van de opengelegde zones;
  - profieltekeningen;
  - Harris-matrix;
  - Beschrijving van de sporen;
  - Een inventaris van het vondstmateriaal.
- plannen, zowel digitaal (dwg en pdf) als op papier, namelijk
  - een gegeorefereerd overzichtsplan van de proefputten = werkputinplantingsplan
  - gegeorefereerde plannen van de potieve werkputten, incl. TAW-aanduidingen = allesporen-plannen
  - een terreindoorsnede met aanduiding van het TAW-niveau van het maaiveld, de archeologische horizont, de watertafel en de geplande bodemingreep = bodemimpactanalyse-plan;
- Het digitaal archeologisch archief, met onder meer:

- De inventarislijsten (aanwezigheden, weersomstandigheden, sporenbeschrijving, murenbeschrijving, sporen&murendeterminatie, vondstenbeschrijving, vondstendeterminatie, foto's, tekeningen)
- De foto's;
- De plannen;
- De ingescande terreintekeningen en notities;
- De lijst van topografisch opmetingspunten en het opmetingsplan;
- Harris-matrices;
- Terreintekeningen en notities (op papier);
- Het archeologisch vondstenmateriaal.

2 Situering van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied is gelegen in het centrum van Asse, tussen de huidige Neerstraat, Kattestraat en Arsenaalstraat. (Figuur 1)

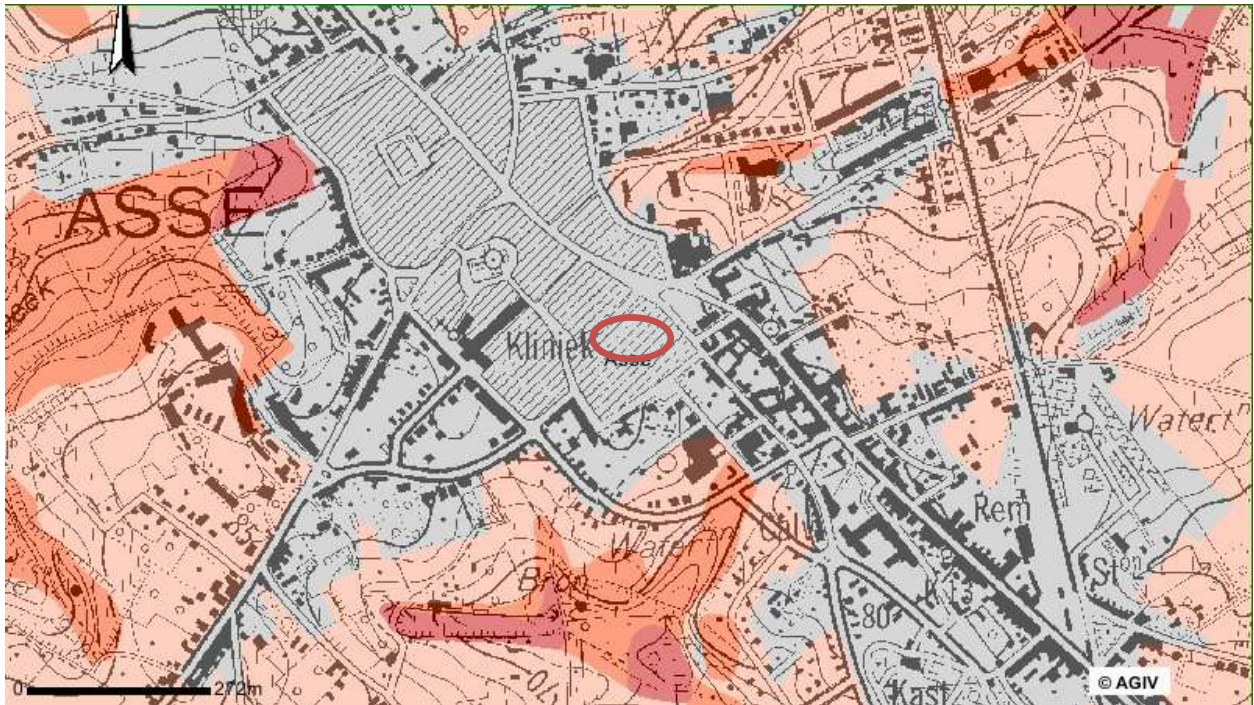

Figuur 1. Topografisch plan met aanduiding van het onderzoeksgebied (rode lijn). Bron onderkaart: AGIV.

Kadastraal valt dit onder afdeling 2, sectie L, percelen 376K en 385G. (Figuur 2)

Figuur 3. Bodemkartering van het onderzoeksgebied (rode lijn) binnen de ruimere omgeving. Bron onderkaart: AGIV.

Het onderzoeksgebied vormt de noordelijke helling van een waterrijke depressie. Deze helling is nog altijd zichtbaar in het landschap. Oorspronkelijk moet deze helling veel scherper geweest zijn, maar door latere ophogingen, o.a. bij de aanleg van de parking, werd deze afgevlakt (zie plan "Impactanalyse geplande bodemingrepen")

4 Geplande ruimtelijke ontwikkeling

Op het plein worden retailunits¹ en wooneenheden gebouwd. Onder een deel van het terrein zal een ondergrondse parking met 2 verdiepingen worden gerealiseerd met een oppervlakte circa 7.500 m². We nemen aan dat de parkings tot -5,70 m onder niveau van de Kattestraat aangelegd worden.

¹ Winkels voor kleinhandel

5 Archeologische verwachting

Uit de bureaustudie van Florence Van Driel² (Haviland), waarin ook de gegevens van de CAI werden opgenomen, blijkt dat diverse toevallige bodemvondsten en resten die aan het licht kwamen tijdens opgravingen (vanaf de 18de eeuw tot heden) naar pre-Romeinse menselijke aanwezigheid verwijzen en naar het belang van Asse in de Romeinse tijd. De silexvondsten, onder meer gevonden in de omgeving Borgstad, dateren uit het neolithicum en er zijn ook “Nervische” sporen. In de wijk Kalkoven ontwikkelde zich een Romeinse *vicus*, die haar grootste bloei kende in de tweede eeuw. In de 4de eeuw werd de *vicus* gedeeltelijk verwoest door de Franken en van de 5de tot de 7de eeuw kwamen Frankische landbouwers zich in de omgeving vestigen.³

Na onderzoek van de historische en iconografische bronnen kunnen de volgende archeologische verwachtingen voor het plangebied afgeleid worden (Figuur 4):⁴

- Romeinse periode: hoewel er veel discussie rond heerst, is er kans dat een Romeins legerkamp (1ste – 4de eeuw) gelegen heeft op de plaats van het huidige centrum, dat reikte tot over de Hopmarkt.
- Vroege middeleeuwen: in het huidige centrum van Asse bevond zich waarschijnlijk een burcht met hof (vermoedelijk 7de eeuw) en een kerk, vermoedelijk ten westen-noordwesten van de Hopmarkt gelegen.
- Volle middeleeuwen: *vesten* of wallen rond de voormalige Vrijheid van Asse (12de eeuw), waarbinnen de Hopmarkt is gelegen.
- Late middeleeuwen → Nieuwste Tijd:
  - Op de hoek van de Kattestraat en het Gemeenteplein lag in de 14de eeuw een hofstede, bakkerij en herberg. Het besloeg een groot gedeelte van de huidige Hopmarkt en was omheind door een blinde muur. Deze herberg is eveneens te zien op de Poppkaart.
  - Gebouw op kaart Ferraris (18de eeuw)
  - Op de Poppkaart (1850-1860) is de huidige Hopmarkt voornamelijk bezet door woonhuizen met een tuin en een boerderij. Verder is er een hoplochting met enkele gebouwen er rond.

---

² F. VAN DRIEL, *De Hopmarkt te Asse. Onderzoek van relevante bronnen en bespreking van mogelijke archeologische potenties*, Asse, s.d.

³ VAN DRIEL s.d., p. 7.

⁴ VAN DRIEL s.d..

Figuur 4 Verkavelingsplan (Haviland) met aanduiding van de archeologische verwachtingen en afbakening van het onderzoeks- (groene lijn) en het plangebied (paarse stippellijn). In het blauwgroen: gebouw op Ferrariskaart; in het rood: gebouwen op Popp-kaart, blauwe stippellijn: grens Romeins castrum.

6 Methode van het onderzoek

Binnen het onderzoeksgebied werden drie proefputten aangelegd (zie plan "Werkputinplantingsplan") Twee werkputten grenzen aan de Kattestraat, waar op de Ferrarisen Poppkaart bebouwing werd vastgesteld. Deze werkputten werden zodanig ingeplant dat deels die bebouwing, deels de achterliggende niet-bebouwde zone kon getroffen worden. Een derde werkput werd op het midden van het terrein aangelegd, waar volgens het kaartmateriaal tuinzones waren. De proefputten maten bovenaan 4 op 4 m en werden maximaal 2 m diep uitgegraven. Om veiligheidsredenen werd vanaf 1 m onder het huidige maaiveld de proefput verkleind tot een oppervlakte van 2 op 2 m.

De diepte en stratigrafie van een aantal grondsporen werd bepaald door middel van een gutsboor van 4 cm diameter. Een aantal grondsporen werd bemonsters. Van elk metselwerk werden representatieve stalen van de bakstenen en de mortel ingezameld.

7 Resultaten van het onderzoek

7.1 Archeologische sporen, structuren en vondsten.

7.1.1 Werkput 1

In **werkput WP1** werden monumentale resten van gebouwen en afvoerbuizen aangetroffen die uit de 19de-20ste eeuw dateren en tot minstens 2m onder het maaiveld ingrijpen. Enkel spoor/laag S4 (1,60 tot 2,60m onder het maaiveld) bevat oudere aardewerkfragmenten (14de-16de eeuw) en is qua vulling gelijkaardig aan die van laag L4 in werkput WP3. De functie ervan kon niet bepaald worden.

De moederbodem was nog aanwezig vanaf 1,60m -Mv en de watertafel werd bij de gutsboring BO1 bereikt op ca 2,70m onder het maaiveld.

In werkput 1 werden volgende sporen, lagen en muren aangetroffen:

L1: Lichtgrijze stabilisatie- en afwerkingslaag van de huidige markt, bestaande uit zeer losse kiezelsteentjes en cement. Tussen L2 en L1 ligt een puinlaag met kasseifragmenten, bakstenen en dikke keien.

L2: Laag met kasseien, die zowel in profiel AB als profiel DA *in situ* liggen.

L3: Vrij vaste, egaal grijsig donkerbruine laag zandleem met puinfragmenten.

L4: Egaal grijsig donkerbruine, vrij vaste zandleemlaag met lenzen en stippen van verbrande leemfragmenten.

L5: Vrij vaste, egaal grijsig lichtbruine zandleemlaag.

L6: B-horizont van de oorspronkelijke bodem uit gelig lichtgrijze leem

M1: Bakstenen put met vrij zachte, zeer zandige kalkmortel. De put was gevuld met kasseien en een plank met metaalplaat. Onderaan was de constructie rond, maar deze werd naar boven toe vierkant. Waarschijnlijk gaat het om een beerput.

M2: Bakstenen goot met koperen draad. Deze vormde mogelijks de toevoer tot de beerput.

M3: Fundering van baksteenpuin-beton en nog twee lagen baksteen in opstand. Aan de westzijde zijn sporen aanwezig van een houten stutplank.

M4: Betonnen riool.

M5: Twee afvoerbuizen in grés die verbonden zijn met de riolering van M4.

Figuur 5. Foto van profiel AB in werkput 1 met aanduiding van de lagen (L) en muren (M). (Foto Triharch)

7.1.2 Werkput 2

Werkput WP2 bevatte stortlagen puin (baksteen, asfalt,...) die ingrijpen tot minstens 1,70 m onder het maaiveld. Deze laag dateert uit het 4de kwart van de 20ste eeuw en houdt verband met een verdere nivellering van de beekvallei voor de aanleg van de huidige parking.

Op 2,05 m onder het maaiveld werd een west-oost geöriënteerde riolering gevonden.

Laag L6 en L7 bevatten aardewerkfragmenten uit de 14de tot de 19de eeuw en behoren tot de opvulling van de beekvallei.

De aanzet van de moederbodem werd bij boring BO2 op 3,93m onder het maaiveld vastgesteld en de aanzet van de watertafel op 3,48m -Mv.

In werkput 2 werden volgende sporen, lagen en muren aangetroffen:

L1: Egale blauwig lichtgrijze zeer losse laag met kiezelsteentjes en cement.

L2: Groenig lichtbruine, heterogene, vrij vaste puinlaag.

L3: Egale laag, bestaande uit donkerbruine zandig leem.

L4: Heterogeen, vrij los baksteenpuin en zand.

L5: Laag vrij losse mortelpuin met baksteenfragmenten.

L6: Egale, donkergrijze, vrij vaste kleiige laag, vermoedelijk van alluviale afkomst.

L7: Gelijk aan laag 6, maar L7 bevat aan de noordzijde verbrande leemfragmenten.

M1: Afvoerbuys in grés.

Figuur 6. Foto van profiel DA in werkput 2 met aanduiding van de lagen (L) en muren (M). (Foto Triharch)

7.1.3 Werkput 3

In **werkput WP3** werden eveneens monumentale resten van een gebouw en puin aangetroffen. Deze dateren uit de 19de-20ste eeuw en grijpen in tot minstens 1,00 m onder het maaiveld. Spoor/laag L4 (1,60 tot 2,60 m -Mv) bevatte aardewerkfragmenten uit de 14de-16de eeuw en heeft een gelijkaardige vulling als spoor S4 uit werkput WP1. De scherpe verticale aflijning met de moederbodem zou kunnen wijzen op een houten beschoeiing.

De bodem werd nog aangetroffen onder de puinlaag (L2) vanaf 1,31 m -Mv en de aanzet van de watertafel op 2,65 m -Mv.

In werkput 3 werden volgende sporen, lagen en muren aangetroffen:

L1: Egale blauwig lichtgrijze zeer losse laag met kiezelsteentjes en cement.

L2: Heterogene, zeer losse puinlaag.

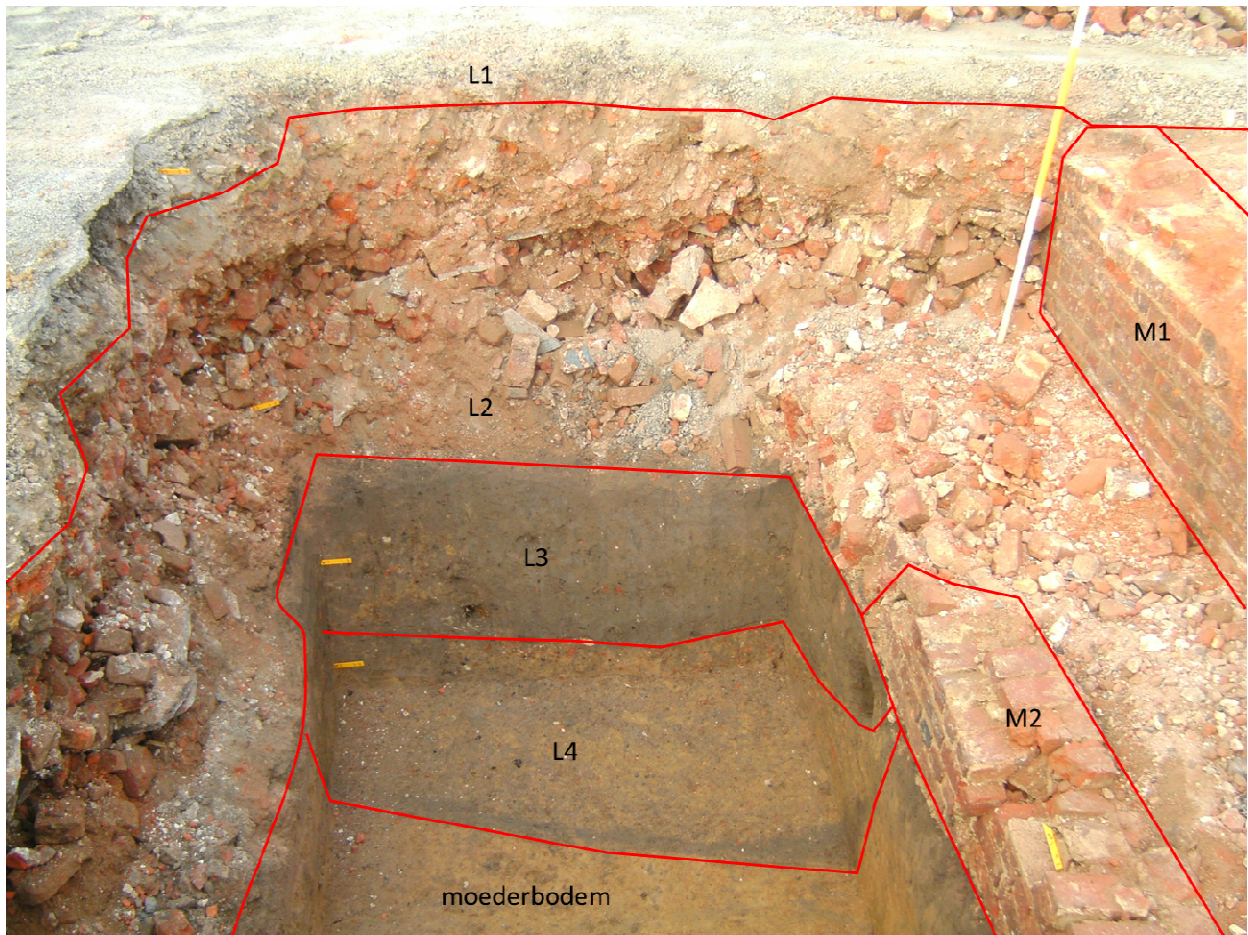
L3: Egale, grijzig donkerbruine zandige leemlaag.

L4: Gelig lichtbruin gevlekte, vrij vaste leemlaag. Aan de buitenzijde van deze laag bevindt zich een donkergrijze band die zich ook in profiel AB manifesteert.

L5: Laag bestaande uit gelig lichtbruin leem die de moederbodem vormt. Er is duidelijk bioturbatie aanwezig.

M1: Opgaande bakstenen muur met vrij harde en zandige kalkmortel.

M2: Gelijk aan muur 1, maar hier betreft het een omgevallen stuk muur.

Figuur 7 Foto van profiel DA in werkput WP3 met aanduiding van de lagen (L) en muren (M). (Foto Triharch)

7.1.4 Archeologische vondsten

In totaal werden 66 archeologische objecten handmatig ingezameld.⁵

vondstcategorie		WP1	WP2	WP3	TOTAAL	%
anorganisch	aardewerk	19	10	10	39	59%
	glas	0	1	0	1	2%
	metaal	1	0	0	1	2%
	mortel, cement, beton, asfalt	8	2	8	18	27%
	steen	1	1	0	2	3%
organisch		3	0	2	5	8%
TOTAAL		32	14	20	66	100%
%		48%	21%	30%	100%	

Figuur 5. Overzicht van de ingezamelde archeologische objecten.

Meer dan de helft van de handmatig ingezamelde archaeologica bestaat uit aardewerk - waaronder 19 fragmenten vaatwerk en 20 fragmenten constructiemateriaal (baksteen, dakpan, tegel, ...) - gevolgd door 18 objecten in de categorie "mortel, cement, ...". Het hoge voorkomen van de constructiematerialen (baksteen, ... en mortel, ...) is enkel een weerslag van het feit dat van elk metselwerk representatieve stalen van de baksteen en het voegsel werd ingezameld. Het organische materiaal is vnl. vertegenwoordigd door botmateriaal.

⁵ Het materiaal van de grondmonsters niet inbegrepen.

Het vaatwerk bestaat bijna hoofdzakelijk uit zgn. grijs aardewerk dat in de 14de – 16de eeuw kan gedateerd worden (1" fragmenten). Ook werden 2 fragmenten in zgn. Rood aardewerk en 1 fragment steengoed gerecupereerd.

Uit dit beperkte aantal vondsten en de beperkte oppervlakte van de werkputten t.o.v. de totale oppervlakte van het onderzoeksgebied, kunnen geen besluiten getrokken worden naar vondstarme/rijke zones binnen het onderzoeksgebied.

7.2 Evaluatie van de bodemkundige en archeologische waarnemingen.

Op basis van deze archeologische waarnemingen kunnen we binne het onderzoeksgebied een aantal archeologische sites bepalen en afbakenen:

1. Site 1 "gebouwen Kattestraat – 18de/20ste eeuw"⁶: in werkput WP1 (M1 t.e.m. M5) en WP3 (M1) werden constructies teruggevonden die te dateren zijn in de 19de/20ste eeuw. Ze zijn de resten van de bebouwing langsheen de Kattestraat die op de kadasterkaart van Popp en de kaart van Ferraris weergegeven werden. Deze strook heeft een breedte van ca. 20 m parallel langsheen de Kattstraat.
2. Site 2 "nivellering parking – eind 20ste eeuw"⁷: in werkput WP2 werd een dikke puinlaag (L2) waargenomen die verband houdt met het nivelleren van de Hopmarkt voor de aanleg van de parking op het einde van de 20ste eeuw. De puinlaag (L2 en M2) in werkput WP3 maakt hier waarschijnlijk deel van uit (afbraak gebouw voor aanleg parking).
3. Site 3 "riolering zuid – 2de helft 20ste eeuw"⁸: eveneens in WP2 werd een west-oost geöriënteerde riolering in grès-buizen aangetroffen uit de 2de helft van de 20ste eeuw.
4. Site "opvulling beekvallei – 14de/16de eeuw"⁹: de lagen L5, L6 en L7 in WP2, evenals de boring BO2, tonen aan dat de zuidelijke depressie werd opgevuld. Het kon niet uitgemaakt worden of dit geleidelijk aan of in één keer gebeurd is. De boring BO2 vertoont namelijk geen duidelijke stratigrafie en verspreid over de boorkern werd materiaal uit de 14de tot 16de eeuw ingezameld.
5. Site "bodemingrepen 14de/16de eeuw"¹⁰: de sporen/lagen L4 en L5 in WP1 en L3 en L4 behoren tot een zone van bodemingrepen uit de 14de/16de eeuw. Deze zone strekt zich uit vanaf de Kattestrat tot aan de depressie. Ook lagen L6 en L7 van WP2 (dus behorende tot de opvulling van de depressie) vertonen sterke gelijkenissen met de betreffende lagen in WP1 en WP3 en zouden dus met eenzelfde bodemgebruik te maken kunne hebben. De functie van de bodemingrepen kon echter niet achterhaald worden (leemextractie?).

In WP1 werd de moederbodem waargenomen vanaf 1,67 m –Mv (B-horizont), in WP 3 vanaf 1,31 m –Mv (A-horizont) en in WP2 vanaf 3,93 m vanaf het huidig maaiveld (C-horizont). Het oorspronkelijke niveau van de bodem kon niet afgeleid worden, maar vast staat dat deze nog vrij goed bewaard kan zijn in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied.

---

⁶ Site-type: site met monumentale resten

⁷ Site-type: site met archeologische laag

⁸ Site-type: site met linaire structuur

⁹ Site-type: site met archeologische laag

¹⁰ Site-type: site met grondsporen en strooivondsten

Via de boringen kon de bovenzijde van de watertafel bepaald worden. Bij WP1 werd een blauwgrijze-reductiehorizont vastgesteld op 79,29 TAW. Bij WP2 en WP3 werd de watertafel zelf aangeboord, respectievelijk op 77,04 en 78,98 TAW. De watertafel daalt van noord naar zuid.

De ingezamelde archeologische objecten zijn niet ouder dan de 14de eeuw. Er zijn geen archeologische resten teruggevonden die kunnen gelinkt worden aan een eventueel Romeins kamp, menselijke activiteit uit de vroege middeleeuwen, of verdedigingswallen uit de volle middeleeuwen. Ook van het 17de-eeuwse *gasthuis* werden geen grondsporen of monumentale resten gevonden die hieraan direct zouden kunnen toegewezen worden. Het valt echter niet uit te sluiten dat sites 4 en/of 5 met dit *gasthuis* verband zouden houden. (cf. Hoofdstuk 5 Archeologische verwachting)

7.3 Impactanalyse van de geplande bodemingrepen

Uit de geschematiseerde doorsnede van de Hopmarkt (zie plan "Impactanalyse geplande bodemingrepen") blijkt dat de archeologische horizont volledig binnen de impactzone van de uitgraving van de parking ligt. Alle archeologische sites binnen het onderzoeksgebied worden dus met vernietiging bedreigd.

7.4 Waardering en aanbevelingen

Aan de hand van een reeks criteria, werd de waarde van de sites bepaald.¹¹

Site-waardering	Inhoud				Vorm	Beleving	
	Zeldzaamheid	Representativiteit	Wetenschappelijk potentieel	Meerwaarde owv context	Bewarings-toestand	Waarneem-baarheid	Herinnering
Site 1 "gebouwen Kattestraat – 18de/20ste eeuw"	laag	onbekend	laag	laag	hoog	hoog	hoog
Site 2 "nivellering parking – eind 20ste eeuw"	laag	laag	laag	laag	gemiddeld	hoog	hoog
Site 3 "riolering zuid – 2de helft 20ste eeuw"	laag	laag	laag	laag	hoog	laag	gemiddeld
Site 4 "opvulling beekvallei – 14de/16de eeuw"	laag	onbekend	gemiddeld	gemiddeld	gemiddeld	gemiddeld	laag
Site 5 "bodemingrepen 14de/16de eeuw"	onbekend	onbekend	onbekend	gemiddeld	gemiddeld	laag	laag

Hoewel de belevingswaarde¹² hoog is voor sites 1 en 2, is de informatiewaarde laag. Voor site 3 geldt een hoge bewaringstoestand (riolering nog intact, misschien zelfs nog in gebruik), is de inhoudelijke waarde laag. Site 4 heeft op zich wel een hogere informatiewaarde dan de vorige sites, maar dergelijke site kan niet uniek genoemd worden in Vlaanderen. Wij bevelen dan ook aan om deze sites archeologisch vrij te geven.

Voor site 5, meer bepaald de bodemingrepen uit 14de/16de eeuw, ligt de waardering en aanbeveling moeilijker. Omdat de functie van de grondsporen niet kon achterhaald worden, is de informatiewaarde grotendeels onbekend. Een voortgezet vooronderzoek of een actieve archeologische begeleiding van de werken, zou deze leemte misschien kunnen invullen. Vraag is echter of de kostprijs hiervan opweegt tegen het verlies van het wetenschappelijke potentieel. Op basis hiervan zijn wij geneigd om aan te bevelen ook deze site archeologisch vrij te geven.

Indien alle sites archeologisch worden vrijgegeven, komt dit neer op het archeologisch vrijgeven van het volledige onderzoeksgebied vanaf maaiveld tot 77,70 TAW.

¹¹ Hiervoor gebruiken we de officiële waarderingscriteria gehanteerd voor de wettelijke beschermingen van archeologische sites. De toetsing van de criteria zelf gebeurde o.b.v. een zgn. "expert judgement".

¹² Verschillende bezoekers van het archeologisch vooronderzoek op de Hopmarkt herinnerden zich nog de gebouwen langs de Kattestraat en de aanleg van de parking.

Aangezien in de bijzondere voorschriften bepaald staat dat het advies voor dit onderzoeksgebied ook betrekking heeft op het volledige plangebied (cf kazerne en feestzaal), betekent dit dat de aanbeveling tot archeologisch vrijgeven uitgebreid wordt tot het volledige plangebied.

8 Bibliografie

F. VAN DRIEL, *De Hopmarkt te Asse. Onderzoek van relevante bronnen en bespreking van mogelijke archeologische potenties*, Asse, s.d.

AGIV, <http://www.agiv.be/gis/>, Gent, 2010.

9 Lijst van afkortingen

CAI Centrale Archeologische Inventaris
TAW Tweede Algemeen Waterpeil
WP Werkput

10 Verklarende woordenlijst

Antropogeen	Van menselijke oorsprong.
Bioturbatie	Term uit de bodemkunde die de impact van fauna en flora op het bodemprofiel aangeeft .
Geomorfologie	De wetenschap die de vormen van het landschap en de processen die daarbij een rol spelen of hebben gespeeld, bestudeert.
In situ	'in oorspronkelijke ligging' (Latijn), ter aanduiding van archeologische resten die in dezelfde toestand worden teruggevonden als ze vroeger door de mens zijn achtergelaten.
Onderzoeksgebied	Dat deel van het plangebied dat onderworpen werd aan een (in dit geval) archeologisch vooronderzoek.
Plangebied	Dat deel van het aardoppervlak waarop een plan betrekking heeft. In dit geval, het gebied waarop de aanleg van een ondergrondse parking op de Hopmarkt betrekking heeft.
Veste	Vesting, verdedigingswerk

Bijlage 1: Archeologische perioden

na Christus	2.100	21ste eeuw	Nieuwste Tijd	
	2.000	20ste eeuw		
	1.900	19de eeuw		
	1.800	18de eeuw	Nieuwe Tijd	
	1.700	17de eeuw		
	1.600	16de eeuw		
	1.500	late	Middeleeuwen	
	1.200	volle		
	1.000	vroege		
	425	laat	Romeinse tijd	
275	midden			
70	vroeg			
voor Christus	50	midden	Metaaltijden	Yzertijd
	450	vroeg		Bronstijd
	750	laat		
	1.100	midden		
	1.800	vroeg		
	2.000	finaal	Neolithicum	
	2.600	laat		
	3.800	midden		
	4.700	vroeg		
	5.500	laat	Mesolithicum	
	6.500	midden		
	7.700	vroeg		
	9.000	laat	Paleolithicum	
35.000	midden			
250.000	vroeg			

Bijlage 2: Sporenlijst

Sporenlijst Beschrijving			Provincie: Vlaams-Brabant	Gemeente: Asse	Plaats, Toponiem: Hopmarkt																						
			Projectnr:	Code: ASHM																							
Datum	Werkput	Spoor / Muur / Vloer / Laag	Kleur			Uitzicht	Compactheid	Samen-stelling	Inclusies								Opvallende kenmerken	Opmerkingen & interpretatie	Inzameling					Naam beschrijver			
			Onder-ton	Boventoon					bak-steen	kalk-zand-steen	lei-steen	keien	tegel	mortel	verbran-de leem	houts-kool			ander	metaal-detectie	aanleg-vondst	boring	vondst-recupera-tie		monster-name		
21/05/2010	WP1	L1	wit	licht	grijs		zeer los	kiezelsteentjes + cement?	ja	nee	nee	ja	nee	ja	nee	nee	nee	nee	nee	in profiel AB liggen de grote kasseien gestort die in profiel DA nog deels in situ liggen in L2	stabilisatie-en afw erkinsglaag van de huidige markt. Tussen L2 en L1 ligt een puinlaag met kassei'f'n, baksteen, dikke keien (had als aparte laag moeten aangekrast w orden.)	nee	nee	nee	nee	nee	WS
21/05/2010	WP1	L2	blauw	licht	grijs		zeer vast	kasseien	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	kasseien	nee	kasseien in PRDA nog deels in situ	in profiel AB liggern kasseien nog in situ, maar deze hebben een kleiner formaat dan in profiel DA	nee	nee	nee	nee	kassei klein en groot	WS	
21/05/2010	WP1	L3	grijs	donker	bruin	egaal	vrij vast	zandleem met puinfr'n	ja	nee	nee	nee	nee	ja	nee	ja	nee	nee	nee			nee	nee	nee	ja	nee	WS
21/05/2010	WP1	L4	grijs	donker	bruin	egaal	vrij vast	zandleem met lenzen en stippen van verbrande leemfragmenten	ja	nee	ja	nee	nee	nee	ja	ja	been	nee	nee			ja	ja	ja	ja	ja	WS
21/05/2010	WP1	L5	grijs	licht	bruin	egaal	vrij vast	zandleem	nee	nee	nee	nee	nee	nee	ja	nee	nee	nee	overgangszone tussen L4 en L6			nee	nee	nee	ja	nee	WS
21/05/2010	WP1	L6	geel	licht	grijs	egaal	vrij vast	leem	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	B-horizont van oorspronkelijke bodem		nee	nee	nee	nee	nee	WS
21/05/2010	WP2	L1	blauw	licht	grijs	egaal	zeer los	kiezelsteentjes met cement?	nee	nee	nee	ja	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee			nee	nee	nee	nee	nee	WS
21/05/2010	WP2	L2	groen	licht	bruin	chaos	vrij vast	puin	ja	ja	nee	ja	ja	ja	nee	nee	asfalt	beton	nee			nee	nee	nee	nee	nee	WS
21/05/2010	WP2	L3	zw art	donker	bruin	egaal	vrij vast	zandig leem	ja	nee	nee	nee	nee	ja	nee	ja	nee	nee	nee			nee	nee	nee	ja	ja	WS
21/05/2010	WP2	L4	geel	licht	bruin	chaos	vrij los	baksteenpuin en zand	ja	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee			nee	nee	nee	nee	ja	WS
21/05/2010	WP2	L5	wit	licht	geel	egaal	vrij los	mortelpuin met baksteenfr'n	ja	nee	nee	nee	nee	ja	nee	nee	nee	nee	nee			nee	nee	nee	ja	ja	WS
21/05/2010	WP2	L6	zw art	donker	grijs	egaal	zeer vast	kleilig (alluviaal?)	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	alluviaal?		ja	nee	ja	ja	ja	WS
21/05/2010	WP2	L7	idem L6, maar aan noordzijde verbrande leemfr'n																								WS
21/05/2010	WP3	L1	idem WP2 L1																								WS
21/05/2010	WP3	L2				chaos	zeer los	puin	ja	ja	ja	nee	ja	ja	nee	nee	ijzer	hout	nee			nee	nee	nee	ja	nee	WS
21/05/2010	WP3	L3	grijs	donker	bruin	egaal	vrij vast	zandig leem	ja	nee	nee	nee	nee	ja	ja	ja	been	nee				ja	nee	nee	ja	ja	WS
21/05/2010	WP3	L4	geel	licht	bruin	gevekt	vrij vast	leem	ja	nee	nee	nee	nee	ja	nee	ja	nee	nee		aan buitenzijde van L4 een donkergrijze band die zich ook in Pr A-B verderzet		ja	nee	ja	ja	ja	WS
21/05/2010	WP3	L5	geel	licht	bruin	egaal	vrij vast	leem	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee		bodem in situ (B/C-hor). Bioturbatie		nee	nee	nee	nee	nee	WS

Bijlage 3: Murenlijst

Murenlijst - Beschrijving				Provincie: Vlaams-Brabant	Gemeente: Asse	Plaats, Toponiem: Hopmarkt																					
				Projectnr:	Code: ASHM																						
Datum	Werkput	Muur	Aard	materiaal		Baksteenformaat			Metselverband		Mortelsoort						Herbruikerelementen	Pleister TEGEN muur	Mortel OP muur	Monstername	Andere opmerkingen	Interpretatie	Naam beschrijver				
				aard	andere	lengte	breedte	hoogte	afwerking	aard	samenstelling			met										kleur			
21/05/2010	WP1	M1	put	baksteen		20	9	6	incorrect	zie notities	vrij	zachte	zeer	zandige	kalkmortel	kalkstippen	licht	gelig	wit	ja: bakstenen	nee	nee	ja	gevuld met kasseien en plank met metaalplaat. Overgang van ronde (onderaan) naar vierkante (bovenaan) constructie door naar binnen verkleinen van de bakstenen muur.	beerput?	WS	
21/05/2010	WP1	M2	goot	baksteen		17,5	8	4,5	incorrect	zie notities	geen									ja: bakstenen		nee	ja	los verband zonder mortel; goot van bakstenen met in goot een koperen draad.	toevoer naar beerput	WS	
21/05/2010	WP1	M3	fundering	baksteen	fundering in beton van baksteenpuin. Nog 2 lagen muur in baksteen in opstand	22	9,5	6,5	correct	zie notities	zeer	hard	weinig	zandige	kalkmortel	kalkstippen	licht	wittig	geel	nee	nee	nee	ja	westzijde vertoont nog sporen van een houten stutplank. Fundering van baksteenpuin-beton. 2 lagen bakstenen in oostand bewaard. diameter 50 cm; lengte 100 cm		WS	
21/05/2010	WP1	M4	betonnen riool			25	12	5																		WS	
21/05/2010	WP1	M5	2 afvoerbuizen in grès																						zijn verbonden met de riool van M4. opschrift op buis: zie foto	toevoer rotering naar riool M4	WS
21/05/2010	WP2	M1	afvoerbuiz in grès in nstukken van 90 cm lang in zate																								WS
21/05/2010	WP3	M1	opgaande muur idem M1, maar dit is een omgevallen stuk muur van M1.	baksteen		20	9	6,5	correct	zie notities	vrij	hard	vrij	zandige	kalkmortel	kalkstippen	licht	geel	wit	nee		nee	ja				WS
21/05/2010	WP3	M2				20	10	6																			WS

Bijlage 4: Vondstenlijst

Vondstenlijst Beschrijving				Provincie: Vlaams-Brabant	Gemeente: Asse	Plaats, Toponiem: Hopmarkt																											
				Projectnr:	Code: ASHM																												
Datum	Vondst-nummer	Karteerwijze	Locatie		Vondstcategorieën																				Opmerkingen	Ingevuld door	Totaal fragmen ten						
			Gridvak / Werkput / boorput	Spoor/ laag / muur / vloer / vlak	Aardewerk				Glas			Metaal				Organisch				Mortel, cement, beton, asfal	Steen												
				Vaatwe	Bakstee	Dakpai	Tegel	Vaatwe	Constructie- materiaal	Ande	Mui	Gebruiks- vwnp	Smeltsla	Ander	Bo	Hout	Houts-ko	Lee	Schelpen- slakke	Botanis	Coprof	Kalk- steel	Kalkzand- steel	IJzerzand- steel	Zand- steel	L	K	Ande					
1/01/1900	BO9999	BO = boren			99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99				
1/01/1900	OP9999	OP = proefsleuven, ...																															
21/05/2010	OP01	OP	WP1	L2																													
21/05/2010	OP02	OP	WP1	L3	1	2																											
21/05/2010	OP03	OP	WP1	L4	9		2							1	2		ja	ja															
21/05/2010	OP04	OP	WP1	L4																													
21/05/2010	OP05	OP	WP1	L5													ja	ja															
21/05/2010	OP06	OP	WP1	M1		1																											
21/05/2010	OP07	OP	WP1	M2		1																											
21/05/2010	OP08	OP	WP1	M3		2																											
21/05/2010	OP09	OP	WP1	M4		1																											
21/05/2010	OP10	OP	WP2	L3		1																											
21/05/2010	OP11	OP	WP2	L4		1																											
21/05/2010	OP12	BO	WP2	L6																													
21/05/2010	OP13	BO	WP2	L6	3	1																											
21/05/2010	OP14	OP	WP2	L6		3																											
21/05/2010	OP15	OP	WP2	L7		ja																											
21/05/2010	OP16	BO	WP2	moederbodem																													
21/05/2010	OP17	OP	WP3	L3	3																												
21/05/2010	OP18	BO	WP3	L4																													
21/05/2010	OP19	OP	WP3	L4																													
21/05/2010	OP20	OP	WP3	M1		2																											
21/05/2010	OP21	OP	WP3	M2		1																											
21/05/2010	OP22	OP	WP3		3		1																										
TOTAAL						19	16	0	3	0	0	1	0	0	0	1	3	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1	1				
Totaal per hoofdcategorie											1					1							16	0	0	0	0	0	1	2			

